

REDACȚIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
TELEFON Nr. 226.
Scrisori neretrânse nu se
primesc.
Manuscrise nu se retrimit.
Inserate
se primesc la Administrațiune
Brașov și la următoarele
SIBOU de AMUNȚI:
In Viena la M. Dukas Nachf.
Muz. Angenfeld & Komerio Les-
ner. Heinrich Schölk. A. Op-
pelt Nachf. Anton Oppelt.
In Budapesta la A. V. Golber-
ger. Ekstein Bernat. Iulia Le-
opold (VII. Krásóbet-körut).
Prețul inserțiilor: o serie
garantată pe o coloană 10 bani
pentru o publicare. Publicări
mai dese după tarifar și invo-
luntă. — RECLAME pe pagina
8-a o serie 20 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL LXXI.

Telefon: Nr. 226.

GAZETA apare în fiecare zi
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 24 cor., pe șase luni
12 cor., pe trei luni 6 cor.
N-ri de Duminică 4 cor. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-ri de Duminică 8 fr. pe an.
Se prenumără la toate ofi-
ciile postale din țară și din
afară și la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Brașov:
Administrațiunea, Piața mare
Nr. 30. etajul
I. Pe un an 20 cor., pe șase
luni 10 cor., pe trei luni 5 cor.
Cu dusul acasă: Pe un an 24
cor., pe șase luni 12 cor., pe
trei luni 6 cor. — Un esem-
pliar 10 bani. — Atât abona-
mentele, cât și inserțiile
sunt a se plăti înainte.

Nr. 144

Brașov, Miercuri 2 (15) Iulie

1908.

NOU ABONAMENT

„GAZETA TRANSILVANIEI“.

Cu 1 Iulie st. v. 1908

se deschide nou abonament pe cuartulul trei
al anului, la care invităm pe toți amicii
și sprijinatorii foiei noastre.

Prețul abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria: Pe un an 24
coroane, pe șase luni 12 coroane, pe trei luni
6 coroane, pe o lună 2 coroane.

Pentru România și străinătate: Pe un
an 40 franci, pe șase luni 20 franci, pe trei
luni 10 franci, pe o lună fr. 3.50.

ADMINISTRAȚIUNEA.

Interesul Habsburgilor.

Sub acest titlu ziarul maghiar
„Pesti Hirlap“ de Duminică publică
un articol cu care credem a fi de in-
teresa a ne ocupa puțin. După multă
vorba încoace încolo numitul ziar vine
la adevăr scriind:

„In cercurile noastre politice do-
mnește o penibilă părere de un timp
îndelungat pe care trebuie s'o dau
acum pe față. Aceasta părere este că
toată dinastia habsburgică, Regele in-
suși ca și moștenitorul tronului, apără
în totdeauna naționalitățile față cu
Maghiarii și nu voiesc să le maghia-
rizăm“.

„Ce-i adevărat din aceasta presu-
punere, numai puțin o știu, căci nu-
mai puțin au avut atingere cu curtea.
Fapt este, că Regele a declarat de re-
petite ori că el vrea să fie părinte
care iubește în mod egal și vrea să
fie domnitor drept al Valahilor și Slo-
vacilor tocmai așa ca al Maghiarilor.“

„Dorim a constata hotărât că băr-
bații de stat maghiari scot din astfel
de declarațiuni, ce se cuvin unui do-
mnitor drept, temerea, că c'o politică
radicală maghiară poate își vor pierde
grația curții“.

„Inșă nu la curtea Regelui, nici

in Rege și moștenitorul tronului, nu
trăiește acea concepțiune că față cu
maghiarii ei trebuie să fie binevoitori
cu naționalitățile ci bărbații de stat
ce stau în atingere cu moștenitorul
tronului și cu curtea, caută din pro-
priu interes o astfel de politică cu
care să-și poată câștiga grația curței.“

„Nici un bărbat de stat maghiar
nu s'a adresat pe față curței ca
să-i explice care este adevăratul in-
teres al dinastiei în cestiunea luptei
dintre diferitele rase“.

„Dacă s'ar ivi un bărbat de stat
cu minte și conștiință, care să cuteze a
spune adevărul regelui și moșteni-
torului tronului, atunci tocmai acesta
ar dobândi cea mai mare grație a
curței fiindcă ar putea să lămurească
dinastia habsburgică despre aceea, că
singurul ei razim în monarhie este
maghiaria.“

După aceasta „Pesti Hirlap“ va-
riază tema de atâtea ori înblătită că
Valahii, Sârbii, Slavii și Nemții au
toți în apropiere câte un stat național
independent și că numai Maghiarii
n'ar gravita nicăiri și sfârșește cu
paradocsul, că ar fi interesul dinastiei
habsburgice ca să aibă cât mai mulți
locuitori maghiari în toată monarhia
și nu numai în Ungaria. Ar trebui
să știe dinastia, că e lucru natural
că Valahul din Ungaria până când
rămâne Valah, va aspira totdeauna
să fie încopciat la statul român. Sâr-
bul din Ungaria nu va fi niciodată
inimicul crăiei sârbești, Croatul pre-
tinde un stat slav de sine stătător,
Slovacului însă e dor de Rusia.

După aceste excursiuni absurde,
organul lui Banffy e de părere că
dinastia trebuie câștigată cu totul și
convinsă despre interesul ce-l are la
asimilarea tuturor naționalităților din
Ungaria prin lățirea limbei maghiare.

Să dăm pace, zice, cestiunei ar-
matei încât privește partea sensibilă
a dinastiei, căci și așa armata nu e
aptă pentru contopirea rasselor. Munca
contopirii naționale trebuie să se in-
ceapă dela etatea de trei ani ai co-
piilor cu legea kisdedovurilor, trebuie

apoi continuat cu instrucțiunea po-
porală în limba maghiară și terminată
cu administrațiunea desăvârșită în
limba maghiară. Apoi face următoarea
concluziune:

„Pentru aceasta maghiarizare
pacinică (??!) poate fi câștigată a-
probar ea dinastiei, fiindcă i-se poate ex-
plica, că asta este în interesul ei propriu“.

Am sfârșit. Ceea ce ne bate la
ochi este că „Pesti Hirlap“ cunoscut
ca organ al lui Banffy, dă expresiune
azi unor astfel de temeri în privința
înclinațiilor dinastiei.

Când baronul Banffy pe când era
încă ministru-prezident răspândise prin
foile lui știrea, că Majestatea Sa a
prezidat un consiliu de miniștrii un-
gurese. Că în acest consiliu s'a adus
în discuțiune și cestiunea necesității
maghiarizării și că Majestatea Sa ar
fi subscris cu mâna Sa proprie pro-
cesul-verbal în care s'ar fi constatat
aceea neapărată necesitate din punctul
de vedere al intereselor statului și al
dinastiei. Tot Banffy a variat ani de
zile tema, că dinastia noastră ar fi
convinsă, că n'are altă scăpare decât
dacă se va răzâma în Unguri și nu-
mai în ei.

Atunci de ce atâtea îndoieli și te-
mere după un timp atât de îndelun-
gat, în care nu s'a schimbat nimic în
situațiunea politice interioare a ma-
ghiarismului. Ori că au fost toate nu-
mai fanfaronadă banffyana? Apoi n'a
fost Banffy atâți ani cel dintâi consi-
lier al Majestății sale? Și nu s'a
lăudat întotdeauna că este omul fap-
telor? De ce dar n'a cutezat a spune
pe față curței ca să nu-și mai chel-
tuiască bunăvoința zadarnic pentru
niște elemente periculoase ca Valahii,
Slovacii, Nemții etc. și să se țină de
Maghiarii, singurii cari de când do-
mnește monarhia habsburgică peste
aceste țări, au avut îndrăzneala ca
rassa nepericuloasă ce pretinde a fi,
a o detrona la Dobrițin?

Dar să lăsăm pe cei dela „Pesti
Hirlap“ în temerea lor. Poate să fie
un semn în adevăr că nu-i așa gro-
zavă trecerea Maghiarilor la curte

precum s'a îndatinat lumea a crede.
Iar în ce privește capacitatea ei dacă
nu le-au succes până acuma a o face,
ni se pare că ar veni ceva prea târziu.

O pățanie a banului Rauch. De ce
mare simpatie și popularitate se bucură
bar. Rauch în mijlocul populațiunei croate,
o dovedește și următoarea întâmplare:
Alaltăieri banul Rauch a plecat cu auto-
mobilul din comuna Zengg peste Novi în
localitatea Cirkvenika. Când a sosit în
Novi, drumul era baricadat cu lemne și
cu sârme. Nefind nici un sufler de om
în apropiere, baronul Rauch și însoțitorii
săi s'au văzut nevoiți a delătura singuri
piedecile puse în drum. După un sfert de
oră automobilul și-a putut continua drumul.

În schimb i-s'a făcut lui Rauch o
frumoasă primire în Cirkvenika. La ban-
chetul dat de proprietarul Csillery s'au
rostit mai multe discursuri, în cari s'a
accentuat necesitatea prieteniei ungaro-
croate.

Dela congresul panslav din Praga. Eri
s'au început, precum am anunțat, în Praga
consfătuirile delegațiilor slavi. Duminică
a avut loc conferința prealabilă a delega-
țiilor cehi, la care s'a hotărât atitudinea
lor față cu cestiunile dela ordinea zilei.
După amiază au sosit delegații ruși. La
gară ei au fost primiți de comitetul orga-
nizator al congresului în frunte cu depu-
tatul Kramarz, care a rostit cuvântarea
de binevenire. Din partea delegațiilor ruși
a răspuns Kraschoosky. În cuvântarea
sa el a spus că în frumoasa Praga nu se
vor rosti numai cuvântări frumoase, ci
pretutindeni se vor putea găsi sentimente
slave.

Seara s'a dat o reprezentare festivă
în teatrul național ceh. După amiază a
avut loc o conferință a ziariștilor cehi,
polonezi și ruși, la care s'a hotărât ca
presa slavă să înceapă o agitațiune pentru
unirea tuturor slavilor.

Situația în Macedonia. O telegramă
din Constantinopol arată pe baza unor
rapoarte oficiale care e adevărată situa-
țiune în această provincie i.e. ceea ce pri-
vește activitatea bandelor. Iată ce se
spune în amintita telegramă: Un fapt ne-
îndoios este scăderea bandelor bulgărești
datorită următoarelor cauze: împunerea
mijloacelor bănești de propagandă din
cauza scăderii entuziasmului conațional-
ilor pentru acțiunea bandelor; încetarea
terorizărilor pentru captarea de bani și

FOILETONUL „GAZ. TRANS.“

O excursie pe Postovar.

De S. Tamba.

— Fine. —

În sfârșit iată-ne la casă. Crâșmar e
un Sas simplu cu „aluri“ de domni și stă-
pân. Ne întâmpină întorcându-ne spatele.
Cizme lungi și minte scurtă, gândeam în
dușe. La întrebarea noastră, dacă are ceva
de mâncare, jignit par' că de cutezanța
tenăstră, ne îndrumă cu întrebare cu tot
nerezăpănească, care fie zis spre cinstea
venit și avea poale lungi, dar mintea era
parțial mănănat mai scurtă a jupânului, decât
faptul.
chetul orbim ceva, ne comandăm prân-
firmo. Găide spre vârf. După o jumătate
mat de jătat-ne la locul dorit în bătaia unui
pe piașubirel.

„Să vă spun? Că picioarele mi-au
dădăcini și-am rămas cu gura căs-
dăpesta. N'a avut încă fericirea de a fi
swein ar de emoția puternică și rară a su-
a încerc — dacă nu poate merge la Bu-
mele conșă meargă pe Postovar. N'o să

regrete nici-odată. Un colț fermecat din
pinacoteca Dumnezeirii i-se desfășură în-
aintea ochilor. Dacă stai cu fața spre Cris-
tian ai în stânga colosul Buccuiului cu pă-
raele-i de zăpadă. Cu greutatea sa enormă
par' că singur ține echilibrul cumpenei pă-
mântului față de toți ceilalți munți câți
se văd la olaltă.

Dealurile și văile de jos iau fel de
fel de forme. Ici par' că vezi un mușinolu,
colo o căciulă ciobănească buhoasă și scu-
lată, dincolo valurile umflate ale unei mări,
iar în fund Piatra Craiului, care se re-
pede maiestooasă spre cer cu contururile-i
dantelate, uriașe. Inchipuire-ami o aseamănă
cu cap d'opera unui uriaș al gândirii, care
înfruntă toate intemperiele vieții supravie-
tuind veacurile și vestind generațiilor ce
se perândează, nemurirea scânteii dumne-
zești ce se află sălășluită în suflul ome-
nesc. Satele adunate ciotcă și drumurile
trase par' că cu linealul potentează varia-
țiunea priveliștilor.

— Dar scobitoarea ceea, implântată în
pumnul ceta de nisip ce-o fi oare?... —

— E Tâmpa cu statua lui Arpad, îmi
răspunde tovarășul Petru.

Un hohot de râs îmi înviora suflul,
cugetându-mă la dimensiunile ce le are
acest deal privit din Brașov.

Uite și „Măgura Codlii“, cum stă de
răznită, par' că e un uriaș ariciu ghe-
muit!

Intorcându-ți fața în direcțiunea opusă
să iai bine sama să nu prea aluneci cu
ochiul în jos, căci sudoarea rece ce-ți ume-
zește rădăcina părului n'o uiți curând. În
prăpastia amețitoare ce fulgeră sub tine
în valea Timișului nu poate privi oricine.
Orizontul și aici are doi stâlpi puternici:
spre stânga e Ciucașul Săculilor, care tot-
deauna îmi face impresia caprei răioase și
mai spre dreapta nepeptănata Piatra-Mare,
care pare că a crescut tot în pădure, atât
e de neîngrijită și sălbatică.

În față ai pădurile admirabile de brad
din valea Timișului, pe al căror verde în-
chis se odihnește ochiul atât de liniștit.
Spre dreapta într-o poeană vezi aruncat
Predealul peste care neavând pașaport nu
pot trece. Mă trântesc deci pe spate și n-
chid ochii căznindu-mă să-mi reconstruiesc
cu puterea imaginațiunei dumnezeiasca pa-
noramă din juru-mi. Stau oarecât așa plu-
tind par' că în văzduh și fără să vreau
îmi vin în minte cei lipsiți de lumina ochi-
lor și durerea imensă ce trebuie să se gră-
mădească în suflul acestora, auzind pe
alții povestind despre grandiositatea fâp-
turilor dumnezeiești. Croncănitul sec și ră-

gușit al unor corbi mă fac să-mi deschid
ochii și să-mi piromesc în adâncimile fără
fund ale văzduhului, iar gândul mi-se n-
dreaptă către Puterea aceea infinită —
sublim al sublimurilor — care a creat și
cârmuește toate cele văzute și nevăzute.

Un nor pribeag ca o pală uriașă de bum-
bac îmi ia gândurile și le duce cu sine. Îl
urmăresc dus până ce trece în Tară. Ce
n'ar da stăpânii noștri să poată vâmuși și
nori și gânduri!...

— Hop! hoop!... — E signalul tova-
rășului, care pleacă după bujori de munte
și găsisse potcoave de cai morți. Bujorii se
făcuseră camfor.

Sorb încă odată cu privirea splendoa-
rea tabloului din juru-mi, trimit o șoaptă
duioasă spre miazăzi și cu suflul încăr-
cat de povara plăcută a gândurilor și sim-
țămintelor culese din marea și deschisa
biblie a naturii, cobor de vale.

Tovarășul Petru văzându-mă atât de
visător și înțelegând taina stării mele su-
fletești mă primește cu declamări ironice
a prozei rimate:

O, natură!... Ești măreață,
Mai ales de dimineață,
Și durând pân' către sară,
Mai cu samă primăvara!...

În sfârșit acțiunea energetică de reprimare a bandelor din partea trupelor turcești. În schimb însă *propaganda grecească și sârbească câștigă mereu teren*, propaganda grecească fiind incontestabil cea dominantă astăzi în Macedonia. Mijloacele prin care s'a ajuns la această stare de lucruri sunt aceleași, de cari s'au folosit întâiu bandele bulgărești. Propaganda grecească, care este îndreptată mai cu seamă în contra Bulgarilor și Românilor în vilaetele Salonic și Monastir, ține în loc, la nord, chiar propaganda sârbească.

Propaganda sârbească este îndreptată mai ales contra elementelor bulgare din vilaetul Ueskueb și în ultimul timp a avut un deplin succes. Știrile ziarelor despre o cooperare a bandelor grecești cu cele sârbești, contra elementelor bulgărești nu se adevăresc.

Cu toată activitatea însemnată a bandelor, totuși în total numărul victimelor este mai mic anul acesta în intervalul de la 1 Martie st. n., la 31 Maiu st. v., decât în perioada corespunzătoare; astfel după datele oficiale turcești în 1907 au fost ucise 378 persoane, iar rănite 138, pe când în anul în curs au fost ucise 357 persoane, iar rănite 88 numai.

Serbările dela Șimleu.

Adunarea generală a „Asociațiunii”.

INVITARE.

Comitetul aranjator invită cu toată onoarea la serbările, ce vor avea loc din prilejul adunării generale a Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român la Șimleu, din 6 până la 9 August st. n. (24—27 Iulie st. v.) a. c.

Fiindcă invitări speciale nu se trimiț, prin aceasta să se considere invitați toți Românii, cari se interesează de progresul cultural al neamului nostru.

Iată programul în liniiamente generale:

Joi, în 6 August, la 12 ore, se va primi la Cizer comitetul central, care va veni prin Ciucea iar dela Cizer va călători mai departe cutrăsurile până la Șimleu. *Ceice doresc dintre onorații oaspeți, și mai ales domnii ziariști, cari doresc a sosi deodată cu comitetul central, sunt rugați a ne anunța de bună vreme, spre a se putea trimite trăsuri suficiente.* La întâmpinarea comitetului central în Cizer, cea dintâi comună sălășiană în direcția aceasta (sudică), se va aduna poporul împreună cu fruntașii din toate comunele dimprejur. Membrii comitetului vor fi salutați de cler și popor, iar din partea desp. Șimleu al Astrei de Rvd. d. Alimpiu Barbolovici, vicarul Sălajului și președintele despărțământului.

(Trenul, cu care călătorește comitetul central, nr. 505, sosește în Ciucea dimineața la 8 ore 58 minute. Din Brașov pornește Miercuri sara la 7 ore 30 m., din Sibiu noaptea la 11 ore 10 m., și-l ajunge la Copsa, iar din Cluj Joi dimineața la 6 ore 10 m.)

Joi sara va avea loc în Șimleu convenirea de cunoștință.

Vineri se va face serviciu divin și se va ținea întâia ședință. După ședință va avea loc banchetul, după el inaugurarea expoziției etnografice și petrecerea populară. În același local cu expoziția etnografică sălășienească va expune lucrări de industrie casnică Reuniunea femeilor române din comitatul Hunedoarei, a cărei prezidentă este d-na Elena Hossu-Longin.

Sara va avea loc teatrul. Se va juca o piesă populară originară cu muzică și cântări din partea diletanților sălășieni, instruiți de artistul nostru dramatic Aurel P. Bănușiu, care va crea rolul principal. După teatru va fi masă comună la carte.

Sâmbătă a. m. se va ținea a doua și eventual p. m. a treia ședință. Seara va avea loc concertul. Un punct de forță al concertului va fi balada *Constantin Brancoveanu*, capo d'opera d-lui prof. din Blaj Iacob Mureșianu, care va veni și o va conduce în persoană. Va fi cântată de corul teologilor din Gherla, în care se va contopi și al casinei române din Șimleu. Va concerta și corul *Hilaria* din Oradea. După concert, care va consta din 5 puncte, va urma dans.

Toate serbările se vor ținea într'un teatru de vară, construit anume spre scopul acesta în cetatea lui Bathori (o grădină frumoasă), unde publicul va fi cu totul separat de s'răini. În teatru vor încăpea peste 1000 persoane. *Lujile vor fi decorate cu țesături și cusături românești din Sălaj. Lumină electrică.*

Toti cei ce doresc a participa sunt rugați pe calea aceasta să se însinue cât mai îngrabă, *cel mai târziu până la 1 Aug. (19 Iulie) a. c.*, căci altcum nu putem garanta de cvartir. Cvartire avem trei feluri: *gratuite, la particulari cu 2 cor., pe 24 ceasuri și la hotele.* Cei ce se însinuuă sunt rugați a arăta ce fel de cvartir doresc. De asemenea și *cei ce doresc a participa la banchet* sunt rugați a se însinua deodată cu însinuarea participărei, cel târziu până în 1 Aug. st. n. căci altcum comitetul aranjator nu garantează. Tacămul costă 5 cor. de persoană. La banchet vor lua parte și țărani, a 1 cor. 6 b. tacămul.

După încheierea serbărilor, Duminecă, 9 August n., se va face peregrinaj la mormântul din Bocșa-română al lui Simeon Bănușiu, dela nașterea căruia se împlinesc 100 ani. Se va face și o excursiune la Moigrad, fosta capitală a Daciei porolisene.

Însinuările pentru cvartire și banchete, precum și cererile de informațiuni sunt a se adresa d-lui Ioan P. Lazar, președintele comitetului aranjator.

Onor. oaspeți au legătură cu trenul până în Șimleu: prin Oradea, Carei și Cluj, Bistrița, Gherla, Dej, Jibou, Zălau.

Comitetul aranjator.

Conferința grănițeară din Năsăud.

— Urmare. —

De aici deducția logică... că școalele fundamentale de azi trebuie desființate necondiționat, din cauză că peste 10 ani nu le vom mai putea ținea...

Aceasta diferență colosală de venit și spese, de prezent *nu există*, iar cât pentru viitor *nu poate să obvină*, nici, pe de departe.

Să demonstrez:

ad. a) La administrația fondurilor nu se simte lipsă absolută pentru crearea unui post nou de *director de administrație*, post de căpătuială, creat pentru anumite persoane..., post plătit cu 5—6.000 cor. anual, contra statutelor fondurilor. Cu suma considerabilă de 5—6.000 cor. îmi țin perfect școala din Monor, cu aproape 300 elevi.

Acest post nou, în perspectivă... este cu atât mai puțin reclamat de împrejurări, cu cât actualii angajați dela administrația fondurilor, presupunând căși țin regulat oarele de oficiu, — după chiar declarația unuia membru al oficiului de manipulațiune al fondurilor, — *sunt prea suficienți* pentru a duce la îndeplinire agendele, pentru cari s'au angajat.

ad. b) La *gimnaziu* nici când, nici peste 50 ani poate, nu va fi lipsă, nu poate fi lipsă de 60.000 cor. pentru îmbunătățirea plăților profesoriale. Nu, căci doar profesorii se schimbă: bătrânii se duc și vin tineri în locul lor, cu plăți începătoare modeste, astfel încât, chiar cu salariile îmbunătățite după spiritul vremii, — susținerea gimnaziului, — după chiar declarația unui profesor competent, — nu poate costa mai mult ca maximum 50.000.

ad. c) Încât privește *școala fund. de băieți și fetițe din Năsăud* cu 7 puteri didactice, pentru susținerea căreia se recer anual 12.000 cor., nici când nu poate trece peste suma actuală de spese, de o parte, fiindcă învățătorii dela această școală, precum și dela școalele din Borgoprun și Monor, — afară doar de competențele de quinquenale, — aceștia sunt deja în beneficiul legii nouă școlare din 1907, de altă parte mulți din învățătorii mai bătrâni, cu ani de serviciu, se pregătesc peste un an, doi, a trece în statul pensionării, iar cei mai tineri încă, între împrejurările *viteze* de azi, cu greu cred să ajungă vre-unul a împlini încă un ciclu de 10 ani.

Iată valoarea *reală* a preliminarului de venit și spese a fondului central școl. din Năsăud, preliminar *croit* pe 10 ani...

ad. 2. Școalele fundamentale elementare din Năsăud, Borgoprun și Monor, nu mai sunt școale de model, nu sunt nici școale pregătitoare pentru gimnaziu; autonomia am perdut-o și stăm mai rău ca la școalele confesionale...

Asupra acestei enunțări publice a d-lui protonotar, prin care se atacă 3 institute de învățământ și se insultă 3 corporațiuni de învățători, fapt, care la alte neamuri, la alte popoare, ar fi produs rezenz și disgust general, mă rețin de astădată a aprecia cu merit cuvintele *grele*, rostite de către un înalt funcționar comitatens, în fața reprezentanților alor 44 comune grănițerești, susținătoare ale acestor școale. Corporațiunile respective însă, care numără în sânul lor bărbai încrunțiți pe terenul părajinit al educațiunii și instrucțiunii populare, membri nepătați, cinstiți ai societății și inteligenței românești, sunt datoare față de sine însăși, față de opinia publică și în special față de susținătorii și patronii școalelor noastre, să revină în special și să documenteze cu date și cifre, cât de nebazat, cât de rău informat, cât de preocupat a fost d-l protonotar în enunțăriunile sale, de tristă memorie, referitoare la rolul ce l-au avut și-l au aceste școale în viața poporului nostru din acest ținut.

Școalele fundamentale, din Năsăud, Borgoprun și Monor, este lucru știut și de străini. — Iși au trecutul lor glorios, ce nu se poate întineca, își au istoricul lor strălucit, ce se începe cu chiar începutul românismului în aceste părți.

În cât privește rolul acestor școale în trecutul apropiat, rolul și misiunea lor cu deosebire în timpul prezent, prea cred, orice om cu minte și judecată sănătoasă, lipsit de ură și patimă, trebuie să vadă și să se convingă, că aceste școale, astăzi mai mult ca oricând, își au rostul și menirea lor de a fi aceea, ce părinții și strămoșii noștri le-au destinat să fie pentru toate timpurile și împrejurările: foculare de cultură, centre puternice de educație și in-

structie ale tinerelor generațiuni ale poporului nostru, împrăștiat pe cele 3 văi: a Someșului, Bărgăului și Monorului.

Și între astfel de împrejurări, să mai fie oare om pe Valea Someșului și pe întreg teritoriul fostului regiment al II-lea român de graniță, care să nu știe, care să nu se fi convins de rezultatele strălucite, ce și azi le dau aceste școale, pe altarul culturii naționale.

Și oare d-l Dr. Scridon, care are pretenții de a ști și cunoaște toate, să nu știe dânsul oare, că bunăoară în școala fund. din Năsăud se cresc și astăzi copiii inteligenței număroase din Năsăud și jur, copiii preoților, învățătorilor și fruntașilor din comunele apropiate și depărtate? Și d-l Dr. Scridon să nu știe oare, că din 203 elevi ordinari (plus 85 elevi ai școlăi de repet.) ai școlăi fund. din Năsăud, înscrși pe an. 1907/8, peste 80 elevi, deci aproape jumătate au fost elevi de prin alte comune, în afară de Năsăud, până și de prin comunele îndepărtate a comitatului Solnoc-Dobâca și să nu știe d-sa — zic, — că chiar din comuna sa natală, *Feldru*, pe care, mă bucur, că o ridică, o înalță în fața publicului, ca o comună harnică, fruntașă, cu biserică frumoasă, cu școală nouă de 45.000, cu inteligență număroasă, cu învățători harnici, chiar în decursul acestui an școlar, ce abia a trecut, au cercetat școala din Năsăud copii ai inteligenței din Feldru, copii de învățător?

Și dacă cu toate acestea, s'a găsit câte un preot „*imădat*” — vorba d-lui Scridon, — care încunjurând școalele fundamentale și confesionale din satul lui, și-a dus copiii la școale, cu limbă de propunere străină, e aceasta oare vina școalelor noastre, ori a învățătorilor angajați la acestea? Eu cred că nu!

Și crezi, d-le protonotar, că nu cunosc eu popă românesc din district, al căruia copil n'a văzut nici când școala românească și cunosce român și încă „naționalist” în Năsăud, ai căruia copii nu știu *nici o vorbă* românească. Ei, și în acest caz tot școalele fundamentale și învățătorii lor poartă vina?

Dar bine pentru Dumnezeu, acestea sunt argumente, cu cari e permis a se lovi publice instituțiuni și corporațiuni??

Deschide *„Raportul gimnazial”*, de o serie de ani încoace, deschide chiar *Raportul gimn. pro an. școl. 1907/8* și nu vei vedea clasă, în care să nu fie *eminentii*, în majoritate, absolvenți ai școlăi fund. din Năsăud. Mai mult încă: vei vedea clasă, în care eminentii *toți* sunt absolvenți ai școlăi din Năsăud. Și să se noteze, că acest rezultat se ajunge după 4 ani de școală, pe când pe sate, la școalele confesionale, abia după 6 ani.

Și e foarte natural și ușor de înțeles aceasta pentru orice om, care are cât de cât noțiune de pedagogie, căci altfel sunt referințele la școala din Năsăud, precum și la școalele surori din Borgoprun și Monor: frecuență regulată, plan *special* de învățământ, bibliotecă la dispoziție anul școlar de 10 luni etc. și cu totul altfel la școalele sătești de prin periferii, unde mizeria și năcazurile se prezintă în sute și mii de forme și colori.

Departa de mine de a intenționa eu prin aceasta, a aduce cea mai mică umbră, cea mai mică pată asupra activității și destoiniciei *recunoscute* la învățătorime noastre confesionale; a acelor învățători, cari au cea mai grea, cea mai nobilă dar

vite de sus îmi păreau niște căciuli de clowni. Și cu cât ne apropiem mai tare de oraș, cu atât se îngroșă parcă mai tare aerul.

În capătul Scheiului un băiețas ca de 4 ani țipa de-ți lua auzul. Când am ajuns în dreptul lui am observat că-i sângerează degetul cel mare dela piciorul drept. Mamă-sa îl aștepta în mijlocul străzii cu mâinile proptite în solduri, gata să izbucnească, când o femeie din vecini ce ședea la poartă scăpă vorba:

— Așa-i. El începe și altu *isprăiește!*

Ce-a mai urmat nu știu. Cotisem în altă parte și n'am mai auzit cum și când s'a pus punct.

Mă cugetam la vorbele înțelepte ale femeii celeia. Și la noi începuse *capul* și *isprăviseră picioarele*. Dar isprăviseră bine și spre deplina mea mulțumire sufletească, — de cea trupească tac vreo două-trei zile.

Dumnezeu să mi-le țină sănătoase încă mulți ani spre bucuria mea și a pantofarilor!...

De-a cetitorilor nu vorbesc. Le cetesc din față gândul: „Fie, dar pe viitor să nu mai termine condeiul ce-au început picioarele, c'altcum ți-le dăm dracului!”

Eroii dela Pănade dispăruseră, iar Oabănu l-am găsit tot cum l-am lăsat: cu același praf pe el și pe de laturi cu aceleași stânci mâncate de vreme sau scobite de cazmale. Petriile lui Solomon pri-

rația unui membru al oficiului de manipulațiune al fondurilor, — *sunt prea suficienți* pentru a duce la îndeplinire agendele, pentru cari s'au angajat.

ad. b) La *gimnaziu* nici când, nici peste 50 ani poate, nu va fi lipsă, nu poate fi lipsă de 60.000 cor. pentru îmbunătățirea plăților profesoriale. Nu, căci doar profesorii se schimbă: bătrânii se duc și vin tineri în locul lor, cu plăți începătoare modeste, astfel încât, chiar cu salariile îmbunătățite după spiritul vremii, — susținerea gimnaziului, — după chiar declarația unui profesor competent, — nu poate costa mai mult ca maximum 50.000.

ad. c) Încât privește *școala fund. de băieți și fetițe din Năsăud* cu 7 puteri didactice, pentru susținerea căreia se recer anual 12.000 cor., nici când nu poate trece peste suma actuală de spese, de o parte, fiindcă învățătorii dela această școală, precum și dela școalele din Borgoprun și Monor, — afară doar de competențele de quinquenale, — aceștia sunt deja în beneficiul legii nouă școlare din 1907, de altă parte mulți din învățătorii mai bătrâni, cu ani de serviciu, se pregătesc peste un an, doi, a trece în statul pensionării, iar cei mai tineri încă, între împrejurările *viteze* de azi, cu greu cred să ajungă vre-unul a împlini încă un ciclu de 10 ani.

Iată valoarea *reală* a preliminarului de venit și spese a fondului central școl. din Năsăud, preliminar *croit* pe 10 ani...

ad. 2. Școalele fundamentale elementare din Năsăud, Borgoprun și Monor, nu mai sunt școale de model, nu sunt nici școale pregătitoare pentru gimnaziu; autonomia am perdut-o și stăm mai rău ca la școalele confesionale...

Asupra acestei enunțări publice a d-lui protonotar, prin care se atacă 3 institute de învățământ și se insultă 3 corporațiuni de învățători, fapt, care la alte neamuri, la alte popoare, ar fi produs rezenz și disgust general, mă rețin de astădată a aprecia cu merit cuvintele *grele*, rostite de către un înalt funcționar comitatens, în fața reprezentanților alor 44 comune grănițerești, susținătoare ale acestor școale. Corporațiunile respective însă, care numără în sânul lor bărbai încrunțiți pe terenul părajinit al educațiunii și instrucțiunii populare, membri nepătați, cinstiți ai societății și inteligenței românești, sunt datoare față de sine însăși, față de opinia publică și în special față de susținătorii și patronii școalelor noastre, să revină în special și să documenteze cu date și cifre, cât de nebazat, cât de rău informat, cât de preocupat a fost d-l protonotar în enunțăriunile sale, de tristă memorie, referitoare la rolul ce l-au avut și-l au aceste școale în viața poporului nostru din acest ținut.

Școalele fundamentale, din Năsăud, Borgoprun și Monor, este lucru știut și de străini. — Iși au trecutul lor glorios, ce nu se poate întineca, își au istoricul lor strălucit, ce se începe cu chiar începutul românismului în aceste părți.

În cât privește rolul acestor școale în trecutul apropiat, rolul și misiunea lor cu deosebire în timpul prezent, prea cred, orice om cu minte și judecată sănătoasă, lipsit de ură și patimă, trebuie să vadă și să se convingă, că aceste școale, astăzi mai mult ca oricând, își au rostul și menirea lor de a fi aceea, ce părinții și strămoșii noștri le-au destinat să fie pentru toate timpurile și împrejurările: foculare de cultură, centre puternice de educație și in-

structie ale tinerelor generațiuni ale poporului nostru, împrăștiat pe cele 3 văi: a Someșului, Bărgăului și Monorului.

Și între astfel de împrejurări, să mai fie oare om pe Valea Someșului și pe întreg teritoriul fostului regiment al II-lea român de graniță, care să nu știe, care să nu se fi convins de rezultatele strălucite, ce și azi le dau aceste școale, pe altarul culturii naționale.

Și oare d-l Dr. Scridon, care are pretenții de a ști și cunoaște toate, să nu știe dânsul oare, că bunăoară în școala fund. din Năsăud se cresc și astăzi copiii inteligenței număroase din Năsăud și jur, copiii preoților, învățătorilor și fruntașilor din comunele apropiate și depărtate? Și d-l Dr. Scridon să nu știe oare, că din 203 elevi ordinari (plus 85 elevi ai școlăi de repet.) ai școlăi fund. din Năsăud, înscrși pe an. 1907/8, peste 80 elevi, deci aproape jumătate au fost elevi de prin alte comune, în afară de Năsăud, până și de prin comunele îndepărtate a comitatului Solnoc-Dobâca și să nu știe d-sa — zic, — că chiar din comuna sa natală, *Feldru*, pe care, mă bucur, că o ridică, o înalță în fața publicului, ca o comună harnică, fruntașă, cu biserică frumoasă, cu școală nouă de 45.000, cu inteligență număroasă, cu învățători harnici, chiar în decursul acestui an școlar, ce abia a trecut, au cercetat școala din Năsăud copii ai inteligenței din Feldru, copii de învățător?

Și dacă cu toate acestea, s'a găsit câte un preot „*imădat*” — vorba d-lui Scridon, — care încunjurând școalele fundamentale și confesionale din satul lui, și-a dus copiii la școale, cu limbă de propunere străină, e aceasta oare vina școalelor noastre, ori a învățătorilor angajați la acestea? Eu cred că nu!

Și crezi, d-le protonotar, că nu cunosc eu popă românesc din district, al căruia copil n'a văzut nici când școala românească și cunosce român și încă „naționalist” în Năsăud, ai căruia copii nu știu *nici o vorbă* românească. Ei, și în acest caz tot școalele fundamentale și învățătorii lor poartă vina?

Dar bine pentru Dumnezeu, acestea sunt argumente, cu cari e permis a se lovi publice instituțiuni și corporațiuni??

Deschide *„Raportul gimnazial”*, de o serie de ani încoace, deschide chiar *Raportul gimn. pro an. școl. 1907/8* și nu vei vedea clasă, în care să nu fie *eminentii*, în majoritate, absolvenți ai școlăi fund. din Năsăud. Mai mult încă: vei vedea clasă, în care eminentii *toți* sunt absolvenți ai școlăi din Năsăud. Și să se noteze, că acest rezultat se ajunge după 4 ani de școală, pe când pe sate, la școalele confesionale, abia după 6 ani.

Și e foarte natural și ușor de înțeles aceasta pentru orice om, care are cât de cât noțiune de pedagogie, căci altfel sunt referințele la școala din Năsăud, precum și la școalele surori din Borgoprun și Monor: frecuență regulată, plan *special* de învățământ, bibliotecă la dispoziție anul școlar de 10 luni etc. și cu totul altfel la școalele sătești de prin periferii, unde mizeria și năcazurile se prezintă în sute și mii de forme și colori.

Departa de mine de a intenționa eu prin aceasta, a aduce cea mai mică umbră, cea mai mică pată asupra activității și destoiniciei *recunoscute* la învățătorime noastre confesionale; a acelor învățători, cari au cea mai grea, cea mai nobilă dar

vite de sus îmi păreau niște căciuli de clowni. Și cu cât ne apropiem mai tare de oraș, cu atât se îngroșă parcă mai tare aerul.

În capătul Scheiului un băiețas ca de 4 ani țipa de-ți lua auzul. Când am ajuns în dreptul lui am observat că-i sângerează degetul cel mare dela piciorul drept. Mamă-sa îl aștepta în mijlocul străzii cu mâinile proptite în solduri, gata să izbucnească, când o femeie din vecini ce ședea la poartă scăpă vorba:

— Așa-i. El începe și altu *isprăiește!*

Ce-a mai urmat nu știu. Cotisem în altă parte și n'am mai auzit cum și când s'a pus punct.

Mă cugetam la vorbele înțelepte ale femeii celeia. Și la noi începuse *capul* și *isprăviseră picioarele*. Dar isprăviseră bine și spre deplina mea mulțumire sufletească, — de cea trupească tac vreo două-trei zile.

Dumnezeu să mi-le țină sănătoase încă mulți ani spre bucuria mea și a pantofarilor!...

De-a cetitorilor nu vorbesc. Le cetesc din față gândul: „Fie, dar pe viitor să nu mai termine condeiul ce-au început picioarele, c'altcum ți-le dăm dracului!”

Eroii dela Pănade dispăruseră, iar Oabănu l-am găsit tot cum l-am lăsat: cu același praf pe el și pe de laturi cu aceleași stânci mâncate de vreme sau scobite de cazmale. Petriile lui Solomon pri-

colo niște pinteni lângă o păreche de opinci sau cizme, dincolo părul alb lângă părul bălai sau întunecat al tineretii. Intorcând foaia dai de mâna greoaie și nedeprinsă la scris a muncitorului alături de cea ușoară și sprintenă a cutărui angajat. În altă parte vezi ochii visători ai cutărui admirator al naturii lângă mustețele pe oală ale unui nas papricat gloriificator a lui Bachus. Vorbe cari nu spun nimic în vecinătatea altora cu înțeles adânc ș. a. m. d. Și fiecare se recomandă conform caracterului său și a sărăciei sau bogăției duhului de care dispune, — în limba sa maternă, afară de câțiva Români «cu buze nemțești».

O adevărată armonie democratică vezi sălășluită aici, fără procurori, și fără jandarmi.

După număr întâietatea o au Nemții. După ei urmează Românii. Ungurii par a fi ajuns pa'ici mai mult din mila politice de colonizare a lui Darányi: câte 2—3 icuți printre masele celorlalți. Poate de aceea se poartă așa de liniștit...

S'ar putea face studii foarte interesante pe baza acestei condicii, dar oboseala drumului și vinul jupănesc mă trag spre iarbă. Mă trântesc la sânul mamei comune în bătaia soarelui și mă dau în grija mo-

și cea mai slab răsplătită muncă pe pământ.

Aceștia învățători, învățătorimea întreagă chiar, se va angaja, are datorința a se angaja și a protesta sus și tare, — o cere aceasta colegialitatea și dreptatea cauzei mari comune, — contra nedreptății și inzulței, ce se aduce publice contra colegilor lor dela școalele din Năsăud, Bărgănd și Monor, contra alor 15 învățători integri și cinstiți.

(Finea va urma.)

Discurs

rostit la încheierea anului școlar 1907/08, în ziua de Sănu-Petru (29 Iunie v. 1908). În sala festivă a gimnaziului gr-or. român din Brașov de directorul gimnazial Virgil Onițu.

Onorat Public!

Iubită tinerime școlară!

În viața popoarelor de azi toate se petrec sub deviza culturii. Iar cultura nu este altceva, decât un mijloc, care făcându-ne să cunoaștem tot mai bine lumea, în care trăim și legile firi, care ne stăpânesc, ne dă putința să ne folosim cât se poate de mult de avantajele materiale, ce aceste ne ofer, — iar ca parte morală: cultura e mijlocul. prin care ne deprindem să lepădăm zilnic mai mult și mai mult din însușirile animale ordinare moștenite, care sunt totdeauna egoiste și să ne însușim calități altruiste, căutând și binele altora, nu numai al nostru.

Din cele spuse se vede, că cultura adevărată este o nobilitare intelectuală, care ridică pe om materialicește și moralicește. Și adevărată cultură nici nu este decât aceea, care are ambele aceste note. Un om egoist și fără inimă — de-ar avea o lume de învățătură în capul său și de-ar agoni o lume de bogății materiale prin știința și iscusința lui — nu poate fi socotit de om *cult* în înțelesul adevărat al cuvântului. Și tot așa despre un pustnic cu desăvârșire altruist, dar analfabet și ignorant nu va zice nimeni, că este *cult*.

Cultura minții și cultura inimii, cum ne-am deprins să zicem, aceste două împreună constituie dar cultura adevărată.

Nu vreau să vorbesc aci despre institutele de învățământ ca ateliere de cultură, dar mă cuget la însușirile ce se cer dela omul sau oamenii, cari vor să aibă mai plăcute și mai bogate roade din cultura lor.

Însușirea de căpetenie a omului cult trebuie să fie *iubirea de muncă*. Munca este cel mai rentabil capital, care răsplătește cu 100 la 100 pe cel ce muncește. Și în fruntea popoarelor culte de azi stau acele neamuri, care sunt mai muncitoare. Căci munca stăruitoare nu este numai cel mai sigur izvor al bunei stări materiale, deci al vieții tănite și fericite, ci este în același timp factorul cel mai de samă al nobilitării morale, adică al culturii inimii. Omul de cultură, care este muncitor nu este expus la ispitele rele ale vieții. Alcooliiștii, pungașii, hoții, ucigașii nu ies din rândul celor ce iubesc munca. Omul muncitor este om cinstit, — asta o știe și poporul de rând.

Unul dintre factorii culturali cei mai de căpetenie este deci fără îndoială dragostea de muncă. În punctul acesta — în cât privește neamul românesc din patria noastră — putem să fim mulțumiți, căci neamul nostru este un neam de oameni muncitori. Sărguința școlarului român este îndeobște cunoscută și auvția noastră națională de azi s'a alcătuit nu din renta capitalului noastre bănești moștenite, nici din arenda latifundiilor, pe cari nu le-am avut, ci din productul singurului nostru capital, care a fost: munca neamului nostru.

Dacă munca aceasta nu a produs la noi aceleași roade îmbelșugate ca la alte popoare, apoi cauza este a se căuta mai cu samă în 2 împrejurări: în lipsa suficientă de învățătură pe de o parte și în lipsa spiritului de asociere, cu alte cuvinte: am muncit în neștiință și am muncit răzleți. A mai stărui azi asupra necesității de a lăți învățătura prin școală în cele mai largi pături ale poporului, este o banalitate. Nu voi stărui deci asupra acestei cestiuni, care a intrat deja în conștiința obștească.

Dar voi stărui asupra *spiritului de asociere*, care ne lipsește și pe care-l consider eu — pe lângă iubirea de muncă — ca condiția esențială a progresului prin cultură. Și cu aceasta am ajuns la obiectul propriu al discursului meu de față.

Ne lipsește dar într-adevăr acest spirit de asociere?

Avem Asociațiunea pentru literatura și cultura poporului român, avem Societatea pentru fond de teatru român, Aso-

ciatiunea aradană, atâtea reuniuni de cântări, câteva reuniuni de meseriași, altele de înmormântare... dovedă, că nu ne lipsește spiritul de asociere, — mi-s'ar putea reflecta.

Regret, că nu-i pot da dreptate celui ce grăește astfel. Toate aceste asociații și reuniuni există. Dar cine a pătruns în tainele vieții lor, trebuie să fie izbit de silințele uriașe ale *unei mâni* de oameni, cari se trudesc a le ține în picioare și a produce o aparență de prosperare. Imitând pe străini pe de o parte și nădăjduind în viitor ele s'au înființat de *cătiva* entuziaști cu dragoste de neam, pentru ca tot numai de *cătiva* să rămână îngrijite. Un semn neîndoișos acesta, că ele nu s'au născut dintr'un sentiment *obștesc* al *maselor* poporului și nu sunt nici azi un coeficient al interesării acestor *masse*.

Numărați odată membrii acestor societăți și căutați nu procentul, ci numai promilul din suma de aproape 3 milioane de Români din această țară și vă veți convinge, că mult dacă 1 promil, adică unul singur din câte 1000 de Români, este membru la vr'una din aceste societăți. Iar dacă am căuta după numărul acelor, cari promovează scopurile acestor societăți (afară de plata cu chiu cu vai a taxei de membru) și în vr'un alt chip, — atunci nu cred că vom ajunge la o cifră mai mare de $\frac{1}{10}$ din 1000, adică la câte 1 din 10,000 de Români.

Ce dovedește aceasta?

Dovedește ceea-ce am afirmat noi: *ne lipsește spiritul de asociere*.

Dar cele vr'o 150 de bănci românești, — m'ar putea iarăși întrerupe cineva, — nu sunt o vie dovedă a spiritului nostru de asociere?

Dacă rămâneam la numărul de vr'o 80—100 poate că mă clătinam în convingerea mea. Dar decând au început să răsară ca ciupercile, chiar câte două într'un sătuleț sărac, — de atunci m'am convins și mai mult de lipsa spiritului de asociere la noi. Căci înmulțirea băncilor la noi a ajuns să fie azi semnul cel mai neîndoișos al spiritului nu de asociere, ci de desbinare dintre noi. Băncile nouă de acum se fac nu din motive economice îndreptățite, ci din patimă și ură; scopul lor nu este moral, ele nu vreau să ridice economicește un ținut românesc, ci vreau să zădărnicească munca altora, cari li-au apucat înainte.

Rămâne deci fapt, că suntem lipsiți de spiritul de asociere, așadar de o condiție esențială a înaintării prin cultură.

(Va urma.)

STIRILE ZILEI.

— 1 Iulie v.

Președintele Fallières decorat de regele Carol. O telegramă din Paris anunță că președintele Fallières a primit Sămbătă după amiază pe ministrul României d-nul Grigore Ghica, care i-a prezentat marel cordon al Ordinului Carol I.

Numiri la justiție. Dr. Emil Hațieganu, notar la judecătoria reg. din B.-Huedin, fiul protopopului din Cojocna, a fost numit sub-jude la judecătoria reg. din Ileanda-mare (Nagy-Ilonda).

Cununie. D-l Dr. Nicolae V. Zigre, avocat în Oradea-mare și d-șoara Lucia Plopu, fiica d-lui jude reg. la curie Dr. G. Plopu, ne anunță cununia lor, care se va serba în 19 I. c. n. în capela ortodoxă română din Budapesta.

Sincerile noastre felicitări!

Nou avocat român. D-l Dr. Nicolae Cristea ne aduce la cunoștință, că și-a deschis cancelaria advocațională în Ocna-Sibiului. Ii dorim multe succese spre binele poporului nostru din acel ținut.

Din Sinaia ni se scrie: Eforia spitalelor civile din București a angajat orchestra permanentă a ministerului instrucției, sub direcția d-lui profesor D. Dinicu, și muzica reg. 1 geniu, dirijată de d-l capelmaistru Kratochvil, pentru a cânta în parcul din Sinaia. Muzica militară începe să cânte la 1 Iulie v., iar orchestra la 15 aceeași lună, până la sfârșitul lui August.

Nouă experiențe ale contelui Zeppelin. »Berliner Lokalanzeiger« află din Strassburg, că mâne va sosi aci cu balonul contelui Zeppelin. Împăratul a ordonat ca artileria locală să-l primească cu salve de tun. Din Friedrichshaven se anunță, că douăzeci și două de automobile, având fie-care un ofițer, au fost orânduite pentru serviciul de pază și de observațiune în timpul călătoriei contelui Zeppelin cu balonul. Fiecare stațiune de automobil va trebui să

urmărească călătoria, din punctul ei determinat și să facă observațiuni, pe cari să le transmită imediat telegrafic biroului central. În caz de pericol, aceste stațiuni de automobile vor trebui să dea ajutor. Toate oficiile de poștă și telegraf au primit instrucțiuni identice. Ziua, automobilele vor putea fi distinse cu ajutorul unui steag alb, noaptea cu ajutorul unor lanterne, cari vor fi îndreptate în sus. Balonul se va servi, ca semnal de alarmă, de o lanternă roșie.

Un dar făcut Sultanului de regele Italiei. Sultanul a primit Vineri în audiență pe marchizul Imperiali, ambasadorul Italiei, care i-a remis o scrisoare autografă a regelui Victor Emanuel, prin care Suvăranul mulțumește Sultanului pentru darul făcut (un vas de porcelan din fabrica Yldix) și-i anunță remiterea în dar a unui tablou reprezentând pe regina cu cei patru copii ai ei.

Instrucția în afacerea bancherilor din Budapesta. Instrucția împotriva bancherilor cari au păgubit cu sume enorme, numeroase firme germane, continuă cu energie. Unul dintre acești bancheri cu numele Felix Lorant s'a sinucis, fiind iminentă arestarea lui. Două firme germane au făcut astăzi reclamațiuni identice la parchetul local.

Un nou balon dirigeabil. După cum se anunță din Paris, Sămbătă s'a făcut, în fața unui public numeros, întâia încercare cu noul balon dirigeabil Malecot. Balonul acesta are formă lungărească, e lung de 34 de metri; are un diametru de 10 metri și un volum de aproape 1000 metri cubi. O nacelă fixată aproape de centrul balonului, transportă pe pilot și pe un mașinist. Alta e menținută prin ajutorul unei frânghii, al cărei capăt e în mâinile pilotului. Când frânghia e trasă îndărăt, dă naștere unei deplasări de echilibru, care face să se ridice în sus partea de dinainte a balonului și aceasta se ridică. Dacă, din contră, frânghia e trasă în sens opus, balonul își îndreaptă vârful în jos, scoborându-se. Se zice că experiențele au dat rezultate surprinzătoare. Autoritățile militare cred că balonul Malecot va face o adevărată revoluție în aeronautica militară.

O nouă invenție cinematografică. Din Paris se anunță, că englezul Albert Smith a inventat un nou sistem de cinematograf, în care se vor putea reproduce și colorile persoanelor, nu numai mișcările lor. Smith a și dat reprezentațiuni cu noua sa invenție, cari au avut mare succes.

Un candidat de avocat cu praxă află aplicare — pe lângă condițiuni favorabile — dela 15 August a. c. în cancelaria sub-scrisului. — *Sighișoara*, la 12 Iulie 1908. Dr. Toma Cornea.

Din România.

București, 30 Iunie 1908.

Emisiunea acțiunilor casei rurale. — *Pentru comerțul României.* — *Un jubileu.*

Vineri s'a terminat tragerea acțiunilor subscrise pentru Casa Rurală. Cele 10.000 acțiuni, în valoare de 5 milioane, au fost atribuite la 2.360 subscriitori, din 6.200 câți erau la început. Titlurile provizorii vor fi regulate în primele zile ale săptămânii acesteia. Aduarea generală a acționarilor va fi în urmă convocată, pe la 20 Iulie, pentru a alege membrii consiliului de administrație conform legii Casei Rurale.

Ministerul agriculturii și domeniilor aduce la cunoștință subscriitorilor la emisiunea acțiunilor Casei Rurale că repartitia subscrierilor s'a făcut și că tragerea la sorti pentru atribuirea acțiunilor s'a terminat. Acționarii se pot prezenta, cu începerea de Marți 1 Iulie la administrațiunile, unde au depus declarațiile lor de subscriere, spre a-și primi acțiunile sau, în caz când nu li-se va fi atribuit nici o acțiune, a-și primi înapoi cautiunea de 10 la sută ce a depus la subscriere.

De mare însemnătate și folos pentru comerțul României și hotărâtoare pentru reputația de care începe să se bucure România din punct de vedere economic, este înființarea în București, a unei sucursale a vestitului Institut de informațiuni comerciale »Auskunftei W. Schimmelpfennig«.

Această casă este înființată încă din 1872 în Berlin și Frankfurt pe Main; are o mare reputație, mult credit și lucrează cu toate centrele comerciale însemnate, având peste 90 de case ale sale, sucursale:

nu numai prin centrele comerciale din Europa, ci și din Africa și Asia — și lucrând și cu America prin cunoscuta mare casă: »The Bradstreet Company« din America și Australia.

Are până azi 230 de birouri și 5000 de funcționari.

Stabilirea acestei sucursale în București e un semn, că comerțul României merge cu pași repezi spre dezvoltare, iar pe de altă parte această casă va ușura și înmulți raporturile comerciale din țară.

*

Gazeta zilnică germană »*Rumänischer Lloyd*« își serbează la 1 Iulie jubileul de 25 de ani de existență în capitala României.

Acest ziar a dovedit întotdeauna iubire pentru țara, care atâtor germani le dă pâinea de toate zilele și a dovedit în timpul din urmă, interes pentru literatura noastră mai nouă, din care au apărut mai multe traduceri în coloanele sale — traduceri publicate mai pe urmă în volum.

Cu prilejul acestui jubileu d. Gustav Albrecht, directorul de 10 ani al ziarului, pregătește un număr esecțiune, la care, pe lângă mulți cunoscuți scriitori din străinătate, va colabora și M. S. Regina.

»*Rumänischer Lloyd*« e cea mai veche gazetă germană din România și ea își împarte cetitorii cu »*Bukarester Tagblatt*«, ziarul tot nemțesc, dar apărătorul intereselor evreești în România.

M.

Bibliografie.

— »*Ciprian Porumbescu*, icoane din frământările unui suflet de artist.« De Dr. Valeriu Brănișce. Broșură de 120 pagini. Cu portretul lui Ciprian Porumbescu, după ultima fotografie. Prețul unui exemplar 1 cor. 50 bani. Se poate comanda prin librăria »Gazetei«.

ULTIME ȘTIRI.

Viena. 14 Iulie. Maj. Sa Monarhul a oferit un dar de 2000 lei institutului »*Vatra luminoasă*« din București.

Londra, 14 Iulie. Se telegrafiază din Teheran că Rezin-Han bombardează la Taebris, pozițiunile ocupate de revoluționari. Revoluționarii au expediat o telegramă de supunere Șahului, cerându-i iertare.

Constantinopol. 14 Iulie. Eri pe bordul vaporului francez »*Sidon*« în drum dela Salonic spre Constantinopol, generalul de divizie Saddik Fazil Pașa a fost grav rănit de câtră un ofițer turc. Autorul atentatului ar fi un albanez.

Domnii abonați, cari pe ziua de 1 Iulie v. nu și-au reînnoit încă abonamentul, să binevoiască a-l reînnoi neamănat, ca să nu li-se întrerupă expedierea ziarului.

Administrațiunea
»Gazetei Transilvaniei«.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.

Redactor respons.: Victor Brănișce.

Wällischhof,

sanatoriu aranjat — după sistemul Dr. Lahmann — cu toate întocmirile moderne ale terapiei fizice și dietetice; $\frac{1}{2}$ oră depărtare dela Viena în regiune romantică și sănătoasă. Posta și telegraf: Maria-Enzensdorf bei Wen.

Cu desușuri și prospecte stă la dispoziție direcțiunea și medicul șef al stabilimentului:

Dr. Marius Sturza

Dr. STERIE N. CIURCU.

VIII Kochgasse Nr. 29 — Viena

Consultațiuni

cu celebritățile medicale, cu specialiștii de la facultatea de medicină din Viena.

Telefon nr. 17065.

167.27-10.